

Anyák napjára

(Tudósok édesanyja, aki hozzájárult gyermekük sikereihez.)

Prológus: Puskás Tivadar édesanyjáról, Agricola Máriáról szerettem volna írni, de sajnos eddig négy sikeres szülésén (1844, 1848, 1853 és 1859), valamint halálán (1866) kívül semmilyen adatot nem találtam róla. Még a nemzetisége is vitatott, de nem adom fel!

Guglielmo Marconi

1854. április 25-én született Bolonyában. Apja Giuseppe Marconi 51 éves, felső középosztálybeli földbirtokos volt. Két házasságából összesen három fia született, az elsőből Luigi, a másodikból Alfonzó és Guglielmo. *(Édes bátyjánál 9 évvel volt fiatalabb, így aztán Ő volt a család elkényeztetett kedvence.)*

Marconi, édesanyja nélkül semmire sem vitte volna. Annie Jameson egy szőke, kékszemű, fehérbőrű skót szépség volt, aki a megutálva a protestáns ír neveltetést a bolonyai zeneakadémián tanult. Anyai ágon a skót, Haig grófi családból származott, akik közismerten

whiskey lepárlással foglalatostkodtak. Ezen ág leghírhedtebb tábornoka Sir (1918 után) Douglas Haig marsall volt, aki 1902-től VII. Eduárd, 1914-től pedig V. György szárnysegéde volt. *(Horthynak ezt csak I. Ferenc Józsefnél sikerül elérnie.)* Haig tábornok az I. világháború Somme-i csatában feláldozott 420.000 fős brit veszteség okán kapta méltán a „mészáros” pejoratív ragadványnevet.

Annie Jameson apai ágon is szeszfőzéssel kereste kenyerét. Miután nagyapja, John Jameson áttelepül Skóciából Írországba, megalkotta az azóta is kiváló – háromszor desztillált – Jameson whiskeyt. *(Óh azok a csodálatos „ír kávék”!)*

A fentiekből következik, hogy Marconi nyughatatlan természetét, és élénk fantáziáját a kelta – olasz származásának köszönhető. A gyermek születése után a Marconi család a bolonyai agglomerációba, Pontecchióba, a fenyvesekkel tűzdelt, hatalmas park közepén elterpeszkedő Villa Griffonéba költözött. Itt élte le Marconi a *(3 év Bedford-i, skóciai tartózkodás kivételével)* gyermek és ifjúkorát. Édesanyjával angolul, édesapjával és testvéreivel olaszul beszélgetett. Apja, felesége unszolására, az udvarház padlásszobájába laboratóriumot rendezett be legkisebb fia részére, ahová a cselédek legnagyobb megrökönyödésére csak az ifjú Guglielmo engedélyével volt szabad, takarítás céljából belépniük. *(Mivel az ifjú ezermester itt is étkezett, el tudjuk képzelni az ott lévő koszt és az ott terjengő büzt.)*

A „csodálatos” csengő

1894 decemberének egyik éjszakáján Marconi izgatottan invitálta, az első álmát szeméből éppen csak kitörülő édesanyját a padlásszobába. A csodálatos anya nem panaszkodott, nem békétlenkedett, nem kérdezősködött „csak ment” föl a padlásra *(ölében nem volt „nyikorgó kosár”, A már 20 éves Guglielmo csak „ordított” és nem „toporzékolt”)*. Mikor fölértek, az ifjú feltaláló, harsány hangon, lángoló tekintettel magyarázta imádott édesanyjának, hogy képes **30 lépésről, vezetékek nélkül egy csengőt megszólaltatni**. Anyja a hajnali órában ennél ezért valamivel többet várt, de mindhiába: ez volt minden. Így aztán angolul csak ennyit mondott: „Csodálatos!” Majd elkészönt, visszavonult és a továbbiakban is biztosította a békés menedéket fia számára, valamint rendíthetetlenül támogatta munkáját.

6-8 méteres hatótávolság növelésével csak nagyon lassan haladt az autodidakta Marconi, de amikor már biztonságosan tudott néhány mérföldre táviratozni, édesanyjával elutazott Londonba. Ekkor a naptárak 1896. februárját mutatták. Az Annie által, a rokonoknál jól előkészített út, ajánlólevéllel az Angol Királyi Flotta főmérnökéhez megtette kellő hatását. Elindította Marconit egy olyan szédületes világkarrier útján, melynek az 1909-es Nobel díj *(„A drótnélküli táviró feltalálásáért”)* csak egy állomása volt. Több vállalatot alapított, Nagy-

Britanniában, Olaszországban és Amerikában is. Szülőhazájában örgrófi rangra emelték. Második esküvőjén 1927-ben maga Benito Mussolini, a dúcé volt a tanú. 1937-ben bekövetkezett halálakor pedig a világ összes rádióadója 2 percre leállt, így megvalósult az éteri csend, amely Marconi előtt még létezett.

Az már más kérdés, hogy 1943-ban az Amerikai Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága úgy határozott, hogy „egy fasiszta, maffiózó, digolinó” nem találhatta fel a rádiót! Így a híres „four seven”, 7777 (1900) számú szabadalmát törölték, és a krainai szerb, tehát horvát, majd amerikai Mikola Teslának szavazta meg az elsőséget, 1896-os dátummal. A döntés szépséghibája, hogy az évtizedek óta folyó perben csak Tesla halála után hozták meg. Ezáltal az amerikai haditengerészetnek nem kellett jogdíjat fizetnie a Marconi cég felé. Teslának meg nem voltak örökösei.

Megjegyzések:

1. Alekszander Sztefanovics Popov a kronstadti Orosz Tengerészeti Torpedó Iskola elektrotechnika tanára 1895. május 7-én mutatta be először a vezeték nélküli átvitelt. (*Heinrich Hertz nevét morzézta le.*) Az orosz haditengerészet admirálisága természetesen mindezt azonnal titkosította. (*Majd 1920 után ez lett a szovjet rádiózás napja.*)

2. Az első táviratokat azonban, vaklószerű Károly Iréneusz József nagyváradi paptanár küldte a 10 mérföldre lévő filiába az 1894/95-ös tanévben. Annyi biztos, hogy 1895-ben járt nála a pápai nuncius, aki ismerte Marconit, és roppant érdeklődést mutatott a drótnélküli táviratozás iránt. Mivel 1894. decemberi anyai bemutató után Marconi lelassul és csak egy év múlva tudott több mérföldre táviratozni, van esélye annak, hogy a pápai nuncius néhány „jó tanácsot” adott neki.

3. Marconi karrierét nem csak édesanyja, Annie mama, hanem Viki mama is egyengette. Utóbbinak volt egy fia, akinek a térde köszvényes lett, ezért az orvos tengeri (sós) szanatóriumot írt elő az Osborne nevű yachton. A hajó a parttól néhány mérföldre horgonyzott. Az Osborne Házban lakó mamától, (akit Viktória királynőnek neveztek) még zászlókkal sem lehetett kommunikálni a közöttük lévő hegy miatt. Így aztán Marconi mindkét helyszínen adót – vevőt és antennákat is telepített, melyek segítségével tökéletes lett a kommunikáció. (Egy távirat, augusztus 5-én Viktóriától: „Hogy van a trónörökös?” Válasz: „Őfelsége a walesi herceg jól aludt, térde állapota megfelelő!”) A walesi herceg, később (1901-ben) VII. Edvárd néven lett angol király. (Itt jegyezném meg, hogy ez az Eduárd nem a "táncdalénekes killer", aki „léptet fakó lován”. Ez az az Edvárd, aki Mr. Watson álneven esküvői tanúja volt 1881-ben, a Wesminster apátságban Puskás Tivadar és Wetter von der Lillie Sophia grófnőnek.)

1882. Marriage solemnized at the Register Office in the District of Westminster in the County of Middlesex								
No.	When Married.	Name and Surname.	Age.	Qualities.	Rank or Profession.	Residence at the time of Marriage.	Father's Name and Surname.	Rank or Profession of Father.
Five F.A.A. 16	Twenty fourth March 1882.	Theodore Puskas Sophie Puskas formerly Wetter Spinelli	37 years 30 years	Bachelor The divorced wife of County Spinelli	Gentleman Countess Wetter	39 St James Place St James Westminster 16 Conduit Street St George Hanover Square	Francis Puskas (deceased) Ferdinand Wetter	Proprietor Lieutenant Field Marshal in the Austrian Army
Married in the Register Office according to the Titles and Ceremonies of the						Licence before us on		
This Marriage solemnized between us		Theo. Puskas		Josephine Ottway		F.A. Athwood, Registrar pro. Edithkins Deputy Superintendent Registrar		
		Sophie Puskas nee G. Wetter		M. H. Watson				

Elképzelhetően, hogy Marconi az ifjú olasz titán, (aki anyanyelvi szinten beszélt az

angolt) mennyi, a továbbiakban igen jól hasznosítható kapcsolati tőkét harácsol össze az angol főúri körökben a királyi távíró állomáspár telepítése kapcsán. („Emlékszik főméltósága, hogy Ő királyi felsége Viktória fogadásán összefutván miben is egyeztünk meg?”, és mindenki arra emlékezett, amire Marconinak éppen szüksége volt.)

4. Bezzeg szerencsétlen A. S. Popovnak és Károly I. Józsefnek nem adatott meg az ilyen erős hátszél.

Nikola Tesla

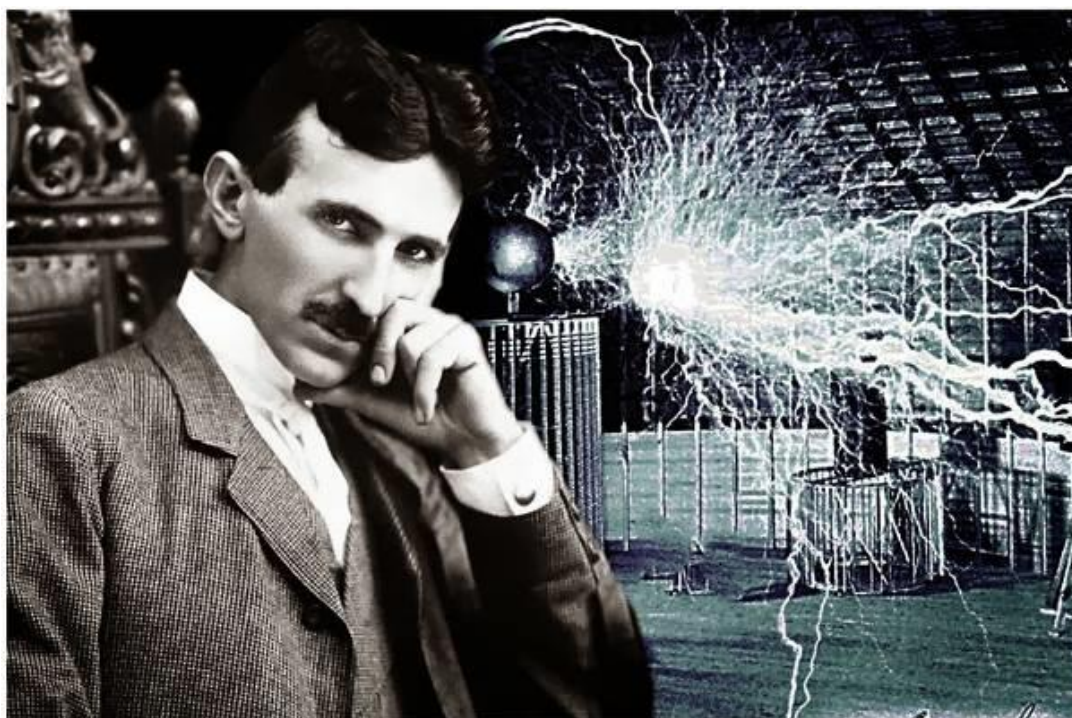
1856. július 10-én egy viharos éjszakán éjfélkor született a horvátországi Smilján, tehát a Krainákon, szerb szülők legkisebb, ötödik gyermekeként. Három nővére és egy bátyja volt. Utóbbi, aki Tesla szerint is okosabb volt nála, egy lovas balesetben még gyermekkorában meghalt. Ez annyira megviselte családot, hogy a közeli kisvárosban Gospicbe költöztek. Apja Milutin Tesla egy olyan katonatiszt fia volt, aki „a nagy Napóleon seregében harcolt!”. Ő is katonaként kezdte pályafutását, majd váratlanul ortodox pap, vagyis pópa lett. Kiváló humorérzékkel, egészen elképesztő memóriával rendelkezett. Azzal viccelődött: „ha véletlenül elveszne valamelyik latin vagy görög klasszikus, ő képes lenne újra leírni. Tesla édesanyja (*Georgina Mandics*) háziasszony, nevelő (*otthoni tanár*), háztartási és mezőgazdasági gép feltaláló, emellett munkamániás volt. Gyermekeit tanította matematikára, logikára, németre és latinra, valamint fejlesztette memóriájukat és elemzőképességüket.

Tesla, az elemi iskola 4 évfolyamát, valamint a gimnázium első négy évét Gospicban végezte el. Minden tárgyan kiváló volt, kivéve szabadkézi rajzot, ahol közel állt a bukáshoz. Csak apja, a pópa húzta ki a csávából. (*Erről az információról jut eszembe, hogy Neumann János énekből, Wigner Jenő meg tornából bukott meg a Fasori Gimnáziumban. Igaz nekik nem pópa volt az édesapjuk. Én meg egyre büszkébb vagyok az egyetlen, szabadkézi rajz négyesemre a technikus oklevelemben. Ebből egyenesen következik, hogy Nikola Tesla csak négyszer volt jobb nálam. Ez nem is rossz eredmény részemről.*)

A negyedik gimnázium utáni szünetben Tesla **maláriát** kapott. Az orvosok lemondtak róla. Szerinte Mark Twain könyveinek olvasásával gyógyította meg önmagát. (*Igen, szerintem is minden, a tumor leküzdése is az agyban dől el!*) A gimnázium első négy osztályát Károlyvárosban (*Carlstadt, Karlovác*) végezte el. Az itteni mocsaras környezet miatt maláriája folyamatosan visszajött. (*Ez aztán egész életében követte.*) A karlováci gimnázium sikeres érettségije után szülei figyelmeztetése ellenére, haza ment Gopicba, ahol azonnal elkapta a **kolerát**. Kilenc hónapig volt ágyhoz kötve. Többször megkapta az utolsó kenetet. Anyja kiváló „autodidakta pszichológusként” mindig visszahozta. Saját bevallása szerint gyógyulását azonban a következő apai párbeszéd hozta meg: „Talán meggyógyulhatnék, ha

hagynád, hogy mérnök lehetnék” – mondta halkán „Nikola, **a világ legjobb műszaki egyetemére fogsz járni**” – vigasztalta apja. Nikola felszabadulva, az apa által ráerőltetett papi pálya nyomása alól meggyógyult. *(Ezúton is szeretném megköszönni Milutin pópának, hogy ezzel az egyetlen rövid mondatával hozzásegítette a világot, a ma is 10 leglényegesebb szabadalom egyikéhez, a váltakozó áramhoz.)* Az igaz, hogy 1875-ben Tesla megkezdte mérnöki tanulmányait a Grazi Politechnikumban, de már a második évet sem fejezte be. Elzüllött. Kiváló képi memóriáját kamatoztatván rászokott a kártyázásra. Az éjszakai életben sakkozott, biliárdozott a tandíjat kávéra és dohányra költötte. A „nem elfogadható életvitel” és a „tandíj meg nem fizetése miatt” kicsapták az egyetemről. Valószínű ezen hírek is hozzájárultak ahhoz, hogy Milutin pópa-papa 60 éves korában, 1879. áprilisában, egyetlen élő fia hazatoloncolása hírére meghalt. *(Teslának nem volt meg a maribori tartózkodási engedélye, azért a szerb-török háborús események miatt rendőri kísérettel hazatoloncolták.)*

Megint csak édesanyja kitartó munkával, kiváló pszichológiai tréningekkel „hozta le” Nikót a kártyáról. Majd szorgalmas, önmagát felemésztő bér házimunkával *(főzés, mosás és takarítás vállalásával)* összekuporgatta az egyetemi tanulmányok folytatásához szükséges tandíjat. 1880 januárjában így aztán Niko a Prágai Károly-Ferdinánd egyetemre iratkozott be. Geometriát és kísérleti fizikát tanult. Délelőtt a könyvtárban olvasott, délután a kávéházakban sakkozott, biliárdozott. Itt olvasta, hogy Puskás Ferenc főmérnököt keres budapesti telefonközpontozóhoz, ahol 15 hónapot dolgozott, majd Puskás Tivadarhoz szegődött Párizsba, 1882 áprilisában. Majd Tivadar budapesti átköltözése után, Nikola 1884 júniusában Amerikába, New Yorkba települt át, és ezzel megkezdődött egy szédületes „kaland”, amely 1943. január 7-én ért véget.

Egy megjegyzés: Túlzásnak tartom egyeseknek azon állítását, hogy Nikola Tesla találmányai nélkül a civilizáció 100 évvel elmaradottabb lenne. Habár többek között a geotermikus energia hasznosítására tervezett berendezést, és ár-apály erőművet is Ő szabadalmazta először.

Neumann János és Teller Ede

Az édesanyjukról kevesebbet tudunk, de családi értékrendjükben, *(mely nagyon hasonlóan alakult)* az anya volt a domináns HR pólus:

- Az anya vette fel a cselédeket.
- Ő választotta ki a házi tanítókat. Az elemi iskola négy osztályát mindketten magántanulóként végezték el. Az adott korszakban a felsőközéposztály gyermekei nem „keveredtek” a proli gyerekekkel, és a fertőző betegségektől is nagyon féltek.
- A gimnázium választás is az anya elképzelése szerint történt meg. *(Mindketten a Fasori Gimnáziumba jártak. Pontosítva: a Budapest - Fasori Ágoston Hitvallású Evangélikus Főgimnáziumba. Itt végzett Szilárd Leo és Wigner Jenő is.)*
- A családjára tárgyalt a házasságközvetítővel. *(Anno **nem** a diszkóban vagy a strandon ismerkedtek meg, szívük választottjával a fiatalok. Ebben a társadalmi csoportban, szülők kényszerítették a „subához a másik subát”.)*
- A feleséget is az anya választotta ki, pontosabban a gazdag leányzó anyja szokott volt nagyon okos fiút választani.

A fentiekből következik, hogy mindkét anya jól választott, hiszen fiúk világhírű lett.
(Az más kérdés, hogy nékem Édesanyám mindkét párválasztásomat ellenezte, de **nem**
ennek következményeként **nem futottam be** nemzetközi ívű pályát.)

Epilógus: Én nem vagyok híres tudós férfiú. Az én Édesanyámat Kulcsár Máriának hívta mindenki, és ez állt minden általam ismert okiratban. Halála után (1993-ban) ki kellett váltanom a hiteles születési anyakönyvi kivonatát, amiből kiderült, hogy az Ő születéskori neve Kulcsár-Horváth Mária. 10 évnyi családfakutatás után megtaláltam a hiteles adatokat, és még 5 év kellett, hogy rájőjjenek a Kulcsár névadás kulcsára. Ez az eredmény inspirált arra, hogy anyaiskolám névadója, Puskás Tivadar után is kutatni kezdjek. Köszönöm néked Édesanyám, hogy annyi más fontos, és nem fontos mellett erre is inspiráltál. Kevés lenne ez az oldal csak felsorolni, hogy az életemen kívül mennyi mindent köszönhetek Néked. Most, 22 évvel a halálod után, még mindig érzem féltő gondoskodásodat. Legyen ez a kis írás anyák napi köszöntésem, köszönetként számodra. Kérlek, ne haragudj rám, hogy *(annak ellenére, hogy sokszor hiányzol)*, még nem igyekszem hozzád. Annyi elintézni való akadt hirtelenjében.

Budapest, 2015. május 3. (Anyák napja)

dHLF